

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE

KOVÁCS IMOLA

TEZĂ DE DOCTORAT

**RISCU MANAGERIAL AL ACTIVITĂȚII
BANCARE DIN ROMÂNIA**

(Rezumat în limba română)

Conducător științific:

Prof.univ.dr. DIMA IOAN CONSTANTIN

SIBIU 2006

CUPRINS

Cap.I. SISTEMUL BANCAR – ELEMENT COMPONENT AL SECTORULUI TERȚIAR DIN ECONOMIA NAȚIONALĂ

- 1.1. Complexul economic național
- 1.2. Evoluția sistemului bancar din România
- 1.3. Rolul și locul Băncii Naționale a României în sistemul bancar din România

ANEXE

Cap.II. MANAGEMENTUL ȘI DECIZIA MANAGERIALĂ ÎN ACTIVITATEA BANCARĂ

- 2.1. Factorul juridic și influența acestuia asupra managementului bancar
- 2.2. Sistemul de management bancar
- 2.3. Analiza sistemului de management bancar (pe exemplul Băncii Comerciale Române)
- 2.4. Decizia managerială în activitatea bancară
- 2.5. Riscul în decizia managerială

ANEXE

Cap.III. RISCUL MANAGERIAL ÎN ACTIVITATEA BANCARĂ

- 3.1. Riscurile manageriale și specificitatea acestora în activitatea bancară
- 3.2. Sistemul indicatorilor de comensurare a riscurilor manageriale în activitatea bancară
- 3.3. Analiza riscurilor manageriale în activitatea bancară (pe exemplul Băncii Comerciale Române)

ANEXE

Cap.IV. MANAGEMENTUL RISCURILOR ÎN ACTIVITATEA BANCARĂ

- 4.1. Considerații teoretice privind managementul riscurilor în activitatea bancară
- 4.2. Posibilități de reducere a riscurilor manageriale în activitatea bancară (pe exemplul Băncii Comerciale Române)
- 4.3. Managementul riscurilor bancare în condițiile integrării României în Uniunea Europeană

Cap.V. FALIMENTUL BANCAR - CONSECINȚA UNUI MANAGEMENT DEFECTUOS AL RISCURILOR ÎN ACTIVITATEA BANCARĂ

- 5.1. Falimentul în activitatea bancară
- 5.2. Situația falimentelor în activitatea bancară din România
- 5.3. Măsuri de prevenire și reducere a falimentelor în activitatea bancară
- 5.4. Modalități de soluționare a falimentelor în activitatea bancară

ANEXE

BIBLIOGRAFIE

Teza de doctorat „**Riscul managerial al activității bancare din România**” este un demers științific care îmbină studiul teoretic cu cercetarea practică în domeniul bancar.

Lucrarea a fost structurată, în general, pe două mari părți și anume: *partea I* vizează tratarea diferitelor categorii economice, sisteme, metode, tehnici și procedee de cercetare aferente managementului, statisticii, matematicii, finanțelor etc.; *partea a II-a* are în vedere efectuarea mai multor studii de caz în activitatea bancară bazate pe criteriul dimensiunii în timp care presupune efectuarea unor studii pe mai multe perioade de timp și pe criteriul dimensiunii în spațiu, adică studiile au avut în vedere unități bancare situate pe diferite niveluri ale economiei naționale: micro, mezo, macro și mondoeconomic.

Primul capitol intitulat „*Sistemul bancar - element component al sectorului terțiar din economia națională*” abordează elemente ce definesc complexul economic național, evoluția sistemului bancar românesc, rolul și locul Băncii Naționale a României (B.N.R.) în sistemul bancar din România.

Pentru început a fost definit conceptul de *economie națională*, fiind prezentată structura acesteia în plan orizontal și vertical. În plan orizontal economia națională este divizată sub aspectul conținutului, după tipul activității desfășurate, în patru sectoare (Fig. nr.1.1.), iar în plan vertical structurarea presupune gruparea activităților din economia națională pe patru niveluri (Fig. nr.1.2.).

În cadrul sectorului terțiar al economiei naționale se include și *activitatea bancară* prin care se asigură intermedierea financiară dintre persoanele fizice și juridice care dispun de un surplus financiar, pe de o parte, și cele care au nevoie de fonduri bănești, pe de altă parte.

Sistemul bancar, considerat ca oglindă a creșterii economice, contribuie la dezvoltarea economică a țării în cel puțin două moduri: direct, prin creșterea elementelor bilanțiere ale băncilor din cadrul sistemului și indirect, prin finanțarea acordată.

Analiza activității bancare presupune analiza situației actuale a creditului intern neguvernamental și a perspectivelor sistemului bancar românesc. Evoluția gradului de bancarizare a economiei a înregistrat un trend crescător pe tot parcursul perioadei 2000-2004, fiind calculat atât ca pondere a activelor bancare, cât și ca pondere a creditului intern neguvernamental în produsul intern brut (Tab nr.1.4., Fig. nr.1.8.).

Analiza sistemului bancar are la bază funcțiile pe care le îndeplinesc băncile în economie și anume: *funcția de depozit* (atragera fondurilor) prin care se mobilizează activele monetare disponibile în economie; *funcția de investiții* (plasarea fondurilor) care presupune utilizarea resurselor proprii și atrase prin acordarea de credite către clienți; *funcția comercială* care permite decontări între titularii de cont, ca urmare a diverselor activități desfășurate de agenții economici.

Societățile comerciale bancare fac parte din *sistemul bancar* care poate fi definit ca *ansamblul băncilor și instituțiile asimilate lor care funcționează într-o anumită țară, relațiile de*

colaborare dintre ele, inclusiv relațiile acestora cu ceilalți agenți economici din economia națională care reprezintă clientela bancară.

În România sistemul bancar este structurat pe două niveluri: *Banca Națională a României* care este banca centrală a țării și instituția de emisiune monetară a statului român; *societățile comerciale bancare* care sunt persoane juridice având ca obiect principal de activitate atragerea de fonduri de la persoane juridice și fizice, sub formă de depozite sau instrumente negociabile, plătibile la vedere sau la termen, precum și acordarea de credite.

În finalul capitolului s-a prezentat *locul și rolul Băncii Naționale a României* ca bancă centrală a țării și instituție de emisiune monetară a statului român.

Banca Națională a României și-a început activitatea la 1 iulie 1880, bazându-se pe un sistem mixt de colaborare a capitalurilor particulare cu statul, având un capital de 30 milioane lei (din care 10 milioane lei capital de stat). A devenit o simplă bancă particulară privilegiată la 16 decembrie 1900, ca urmare a retragerii statului din asociația formată cu B.N.R. și a fost etatizată după preluarea puterii politice de către comuniști în 6 martie 1945, iar, în prezent, este o bancă centrală modernă, independentă, asemănătoare celor din statele cu economie de piață avansată.

B.N.R. are o anumită structură organizatorică (Anexa nr.1.2.). Se implică în organizarea și conducerea sistemului bancar din România deoarece: acționează în sensul stabilirii și coordonării politicii monetare și de credit; deține monopolul emisiunii monetare; monitorizează cursurile valutare și administrează rezervele valutare; supraveghează prudențial întregul sector bancar; susține sistemul de plăți și asigură protecția împotriva riscului sistemic; refinanțează băncile și asigură lichidități sistemului bancar; ține în evidențele sale Trezoreria statului; stabilește legături cu organizațiile financiar-bancare etc.

Al doilea capitol al lucrării intitulat „*Managementul și decizia managerială în activitatea bancară*” abordează problematica managementului și deciziei manageriale în activitatea bancară, cu referire la factorul juridic și influența acestuia asupra managementului bancar, sistemul de management bancar și analiza acestuia (studiu de caz pe exemplul Băncii Comerciale Române - B.C.R.), decizia managerială în activitatea bancară și riscul în decizia managerială.

Factorul juridic și influența acestuia asupra managementului bancar are în vedere legislația specifică domeniului bancar din țara noastră, legislație care este aliniată standardelor internaționale în materie, fiind în concordanță cu prevederile acquis-ului comunitar privind libera circulație a serviciilor și capitalurilor în U.E.

În continuare s-a tratat *sistemul de management bancar* care poate fi definit ca *ansamblul elementelor cu caracter decizional, organizatoric, informațional, motivațional din cadrul unei bănci, prin intermediul căruia se exercită ansamblul proceselor și relațiilor de management bancar, în*

vederea obținerii unei eficacități cât mai mari, componentele acestuia și sistemele de management participativ și prin bugete.

Folosind criteriul dimensiunii în spațiu, s-a efectuat un *studiu de caz privind sistemul de management bancar pe exemplul Băncii Comerciale Române* ținând cont de metodologia specifică activității bancare, studiu care vizează: *subsistemul organizatoric al B.C.R.* concretizat în organizarea procesuală și structurală; documentele de formalizare a structurii organizatorice materializate în regulamentul de organizare și funcționare (Anexa nr.2.1.), organigramă (Anexa nr.2.2.) și fișa postului (Anexa nr.2.3.); *subsistemul decizional al B.C.R.* care cuprinde ansamblul deciziilor manageriale a căror aplicare determină realizarea obiectivelor băncii; *subsistemul informațional al B.C.R.* în cadrul căruia un rol deosebit de important îi revine sistemului informatic, având în vedere faptul că fără un set de programe informatice profesionale, competitive pe plan național și internațional, nu ar fi posibilă desfășurarea, în condiții de eficiență, a activității bancare; *subsistemul metodologic al B.C.R.* care este alcătuit din instrumentarul managerial și elementele metodologice de concepere, funcționare și perfecționare a celorlalte componente ale sistemului de management.

În continuare, au fost prezentate aspecte care privesc decizia managerială în activitatea bancară și anume: structura procesului decizional (Fig. nr.2.1.); tipologia deciziilor manageriale (Fig. nr.2.2.); matricea decizională (Fig. nr.2.3.); corelația decizie managerială - incertitudine a mediului (Fig. nr.2.4.).

La sfârșitul capitolului s-a tratat problematica riscului în decizia managerială, fiind prezentate două abordări privind conceptul de risc: *abordarea clasică*, propusă de teoria deciziei, care definește riscul prin variațiile distribuirii rezultatelor posibile, probabilitatea și valorile lor subiective; *abordarea modernă*, bazată pe perspectiva managerilor asupra riscului, care consideră că riscul este mai bine definit prin amplitudinea valorii rezultatului decât prin probabilitate.

Având în vedere aceste precizări teoretice, s-a trecut la clasificarea riscurilor după mai multe criterii: în funcție de *natura lor* (riscuri economice; sociale; financiare; politice; de fabricație; juridice; comerciale; naturale) și în funcție de *situațiile care-l implică* (riscuri pure și speculative).

În **capitolul trei** al lucrării intitulat „*Riscul managerial în activitatea bancară*” este îmbinată cercetarea teoretică fundamentală cu cea aplicativă.

În activitatea bancară se cunosc mai multe categorii de riscuri clasificate după următoarele criterii (Fig. nr.3.1.): *expunerea la risc* (riscuri pure: fizice, financiare, de răspundere, criminale; riscuri speculative); *alocarea în sistemul bancar* (riscuri diversificabile; riscuri nediversificabile); *gama de operațiuni bancare* (riscuri ambientale: concurențial, economic, legal, de fraudă; riscuri de prestare: operațional, tehnologic, produse noi, strategic; riscuri financiare: de credit, lichiditate, piață, valutar, insolvabilitate).

Această clasificare a riscurilor bancare, a permis elaborarea unui *sistem de indicatori pentru comensurarea riscurilor financiare* specifice activității bancare care cuprinde: *subsistemul indicatorilor riscului de credit; subsistemul indicatorilor riscului de lichiditate; subsistemul indicatorilor riscului ratei dobânzii; subsistemul indicatorilor riscului valutar; subsistemul indicatorilor riscului de insolvabilitate.*

Fiecare indicator, ca element al sistemului de comensurare a riscurilor bancare, are la bază un aparat matematic bine determinat, concretizat într-o formulă de calcul pentru fiecare indicator (formulele 3.1 - 3.38).

La sfârșitul capitolului, având în vedere sistemul indicatorilor de comensurare a riscurilor bancare, s-a efectuat un *studiu de caz pe exemplul Băncii Comerciale Române (Centrala)*, folosindu-se date cuprinse în: bilanțul contabil (Anexa nr.3.1.); contul de profit și pierdere (Anexa nr.3.2.); situația pe maturități a activelor și pasivelor (Anexa nr.3.3.); situația pe valute a activelor și pasivelor (Anexa nr.3.4.).

Analiza situației riscului de credit, pe cele două perioade luate în calcul, evidențiază o tendință ușoară de scădere a riscului de credit în anul 2004 față de anul precedent, având în vedere faptul că cei trei indicatori determinați au manifestat un trend descendent (Tab. nr.3.2., Fig. nr.3.2.).

Analiza situației riscului de lichiditate arată că expunerea B.C.R. este foarte mică atât în anul 2003, cât și în anul 2004, toți indicatorii calculați, specifici acestui tip de risc, înregistrând valori apropiate de cele optime (Tab. nr.3.9.).

Analiza situației riscului ratei dobânzii evidențiază faptul că nivelul riscului ratei dobânzii se află în limite acceptabile, asigurându-se în același timp realizarea unei profitabilități adecvate, fiind mai mare la sfârșitul anului 2003 față de sfârșitul anului 2004, lucru care demonstrează preocuparea permanentă pentru îmbunătățirea managementului riscurilor (Tab. nr.3.14.).

Analiza situației riscului valutar în perioada 2003-2004 arată că riscul valutar pentru B.C.R. este de peste 3 ori mai mare la sfârșitul anului 2003 față de anul următor, ceea ce demonstrează o îmbunătățire a managementului riscului valutar (Tab. nr.3.15.).

Analiza situației riscului de insolvabilitate evidențiază faptul că atât în anul 2003, cât și în anul 2004, B.C.R. are un nivel corespunzător al capitalului comparativ cu riscurile asumate, iar expunerea la riscul de insolvabilitate este redusă. Dacă raportul de solvabilitate și rata capitalului propriu înregistrează o ușoară scădere în anul 2004 comparativ cu anul precedent, patrimoniul net și raportul dintre capitalul propriu și capitalul social înregistrează un trend ascendent (Tab. nr.3.16., Fig. nr.3.5.).

Folosindu-se criteriul dimensiunii în spațiu, s-a efectuat o astfel de analiză comparativă pentru trei perioade, pe baza datelor cuprinse în situațiile financiare, și pentru *Banca Comercială Română Sucursala Petroșani* (Anexele nr.3.5.-3.8.).

Analiza situației riscului de credit arată o tendință de creștere a expunerii B.C.R. Sucursala Petroșani la riscul de credit la 31.01.2004 față de aceeași perioadă a anului precedent, având în vedere faptul că ponderea creditelor în total active a crescut de 2,2749 de ori, ceea ce caracterizează activitatea bancară ca fiind mai riscantă. La 31.01.2005 ponderea creditelor în total active scade față de anul precedent, dar înregistrează tot un trend crescător comparativ cu 31.01.2003, creșterea fiind de 1,8443 ori (Tab. nr.3.17., Fig. nr.3.6.-3.7.).

Analiza situației riscului de lichiditate evidențiază faptul că expunerea B.C.R. Sucursala Petroșani este aproape nulă, toți indicatorii calculați, specifici acestui tip de risc, având valori apropiate de cele optime (Tab. nr.3.27.).

Analiza situației riscului ratei dobânzii relevă faptul că riscul ratei dobânzii asumat de B.C.R. Sucursala Petroșani este mai mare la începutul anului 2004 și 2005 față de aceeași perioadă a anului 2003, dar valorile înregistrate arată faptul că expunerea la această categorie de risc se află în limite acceptabile, asigurând în același timp realizarea unei profitabilități adecvate (Tab. nr.3.33.).

Analiza situației riscului valutar arată faptul că, pentru toate cele trei perioade analizate, B.C.R. Sucursala Petroșani are o poziție valutară scurtă pentru majoritatea devizelor, situație în care expunerea unității bancare la riscul valutar constă în posibilitatea diminuării profitului net la o creștere a cursului valutar. Referitor la indicatorul poziție valutară globală, se constată faptul că expunerea la riscul valutar pentru B.C.R. Sucursala Petroșani este mai mare de 2,2493 ori la 31.01.2004 și de 6,0794 ori la 31.01.2005 față de aceeași perioadă a anului 2003, expuneri care însă nu depășesc limitele considerate normale (Tab. nr.3.37.).

Analiza riscului de insolvabilitate nu se poate realiza la nivelul B.C.R. Sucursala Petroșani deoarece acesta se determină numai pe ansamblul băncii (adică la centrală) și nu pentru unitățile teritoriale operative ale acesteia.

Având în vedere condițiile interne din țara noastră, precum și prevederile acquis-ului comunitar, în **capitolul patru** intitulat „*Managementul riscurilor în activitatea bancară*” s-a efectuat o analiză a managementului riscurilor în condițiile integrării României în U.E. și au fost stabilite posibilitățile de reducere a riscurilor manageriale în activitatea bancară, realizându-se, în acest sens, un studiu de caz pe exemplul Băncii Comerciale Române.

La începutul capitolului au fost prezentate principalele *căi de reducere a riscurilor bancare* pentru: *riscul de credit* (analiza creditelor, urmărirea creditului, politica de creditare, procedura de garantare a creditelor, reglementările prudențiale ce privesc clasificarea creditelor acordate și constituirea provizioanelor specifice de risc); *riscul de lichiditate* (echilibrarea activelor bancare cu pasivele bancare și respectarea reglementărilor prudențiale cu privire la gradul de lichiditate, rezerva minimă obligatorie și asigurarea depozitelor bancare, reglementări interne); *riscul ratei dobânzii* (analiza discrepantei activ-pasiv, analiza discrepantei duratei, operațiunile extrabilanțiere cum ar fi

swap-ul de dobânzi, contractul futures și contractul options); *riscul valutar* (reglementări prudențiale, imunizarea societății, acoperirea riscului valutar prin utilizarea contractelor forward, swap-ului valutar, contractelor futures și opțiunilor pe valute); *riscul de insolvabilitate* (planificarea necesarului de capital, reglementări prudențiale ce privesc capitalul minim și solvabilitatea bancară).

Având în vedere aceste căi prezentate anterior, s-a efectuat apoi un *studiu de caz pe exemplul Băncii Comerciale Române* fiind identificate posibilitățile de reducere a riscurilor bancare pentru: *riscul de credit* (analiza creditelor prin determinarea ratingului de credit care permite evitarea situației grupării creditelor în categorii cu risc major; urmărirea creditelor care presupune încadrarea în permanență a angajamentelor în limitele de risc stabilite; politici de creditare generale, specifice și sectoriale; procedura de garantare a creditelor acordate; constituirea provizioanelor destinate acoperirii eventualelor pierderi); *riscul de lichiditate* (echilibrarea activelor cu pasivele bancare pe toate benzile de scadență; elaborarea de prognoze privind evoluția pe termen mediu a resurselor și plasamentelor pentru a asigura un management al lichidității eficient; asigurarea fondurilor lichide necesare acoperirii în orice moment a obligațiilor financiare asumate; diversificarea depozitelor din perspectiva numărului de clienți, distribuției geografice, tipurilor de conturi, scadenței); *riscul ratei dobânzii* (practicarea de dobânzi variabile pentru majoritatea resurselor atrase și creditelor acordate; echilibrarea posturilor bilanțiere în lei care sunt purtătoare de dobânzi fixe; încadrarea permanentă în limitele stabilite pentru raportul dintre diferența între activele și pasivele cu grad ridicat de sensibilitate a ratei dobânzii și total active; analiza simulărilor efectuată periodic pentru evidențierea pierderii potențiale la modificarea adversă a ratei dobânzii); *riscul valutar* (ajustarea pozițiilor valutare, modificând structura activelor și pasivelor prin participarea la operațiuni de schimburi valutare interbancare; analiza simulării ratelor de schimb valutar care evidențiază pierderi potențiale care pot fi înregistrate în urma modificărilor adverse ale cursurilor valutare; efectuarea de operațiuni de swap valutar pentru a ajusta intrările sau ieșirile de valută).

În ultima parte a acestui capitol s-a tratat problematica *managementului riscurilor bancare în condițiile integrării României în U.E.*, avându-se în vedere prevederile Acordului de adecvare a capitalului Basel II care are drept scop creșterea siguranței sistemului financiar internațional, ajustarea activelor bancare în funcție de risc și asigurarea unei mai bune concordanțe dintre reglementările asupra capitalului și riscurile bancare existente.

Noul sistem își structurează activitatea de reglementare și supraveghere prudențială pe trei piloni și anume (Tab. nr.4.4.): Pilonul 1 - *Cerințe minime de capital*; Pilonul 2 - *Supravegherea procesului de adecvare a capitalului*; Pilonul 3 - *Disciplina de piață*.

Ținând cont de aceste precizări, în continuare a fost prezentată strategia B.N.R. privind implementarea Acordului Basel II care vizează: *etapa I - inițierea dialogului și realizarea schimbului de informații cu sectorul bancar*; *etapa a II-a - dezvoltarea mijloacelor pentru realizarea*

supravegherii sectorului bancar la standardele impuse de Basel II; etapa a III-a - derularea procesului de validare de către B.N.R. a modelelor interne de rating ale instituțiilor de credit pentru evaluarea clienților și a portofoliului de credite existente; etapa a IV-a - verificarea la instituțiile de credit a aplicării prevederilor Basel II.

Având în vedere faptul că pachetul majoritar de acțiuni la cea mai mare bancă românească (B.C.R.) este deținut de *Grupul Bancar Erste*, în finalul capitulului s-a realizat o analiză a procesului de management al riscurilor bancare la această bancă care cuprinde următoarele etape: *identificarea riscurilor* care presupune detectarea tuturor riscurilor relevante legate de operațiunile bancare: riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul de piață, riscul operațional; *evaluarea riscurilor* ce vizează cuantificarea și analiza tuturor riscurilor, atât individual pe fiecare risc în parte, cât și global pentru aprecierea poziției de risc (riscul de credit - metodologia CreditMetrics care utilizează soft-ul CreditManager; riscul de lichiditate - scenariile ce cuprind condiții normale de piață, condiții deosebite și crize ale pieței; riscul de piață - simulări electronice care folosesc soft-ul KVAR+; riscul operațional - model care are la bază informațiile provenite din experiența pierderilor interne colectate retroactiv); *controlul riscurilor* care se realizează printr-un sistem de supraveghere la nivelul întregului grup elaborat pentru a identifica și evalua toate riscurile din cadrul grupului astfel încât să permită managementului să exercite control activ asupra acestora; *acoperirea riscurilor* care constă în utilizarea instrumentelor financiare derivate cu scopul de a reduce expunerea la riscul de rată a dobânzii, riscul valutar și riscul de credit (swap-urile, contractele futures, contractele forward și opțiunile).

În *ultimul capitol* al lucrării intitulat „*Falimentul bancar - consecința unui management defectuos al riscurilor în activitatea bancară*” a fost abordată problematica falimentului bancar. Pentru început, a fost tratată *categoria economică de faliment* în diverse legislații naționale: legislația britanică; franceză; germană; nordică.

Referitor la eficiența legislațiilor naționale, un studiu efectuat de Banca Mondială arată că (Tab. nr.5.1.) *legislațiile nordice și germane* sunt cele mai eficiente (durata procedurii falimentului - 2 ani, costul falimentului - 4,5% din active), după care urmează țările cu *legislație britanică* (durata procedurii falimentului - 2,7 ani, costul falimentului - 8% din active) și țările cu *legislație franceză* (durata procedurii falimentului - 3,7 ani, costul falimentului - 15% din active).

Apoi a fost tratat *falimentul bancar* ca o consecință extremă a apariției și realizării riscurilor în activitatea bancară, determinând intrarea băncii în incapacitate de plată.

Cauzele care pot conduce la faliment bancar sunt multiple: calitatea inferioară a activelor; rigiditatea în orientarea activității și capacitatea limitată de adaptare rapidă la cerințele clienților; insuficiențe în planificarea politică și management; influența deficiențelor mediului economic; lipsa

de corectitudine a reviziei, controlului și sistemelor interne; abuzuri interne, fraude materiale, tentative de mascare și înșelăciune; cheltuieli nefundamentate.

Consecințele falimentului bancar privesc următoarele aspecte: costuri economice și sociale imense; pierderi financiare mari suportate de creditorii băncii intrate în stare de faliment; întreruperea sistemului de plăți; scăderea credibilității sectorului bancar ce determină pierderea încrederii publicului în serviciile bancare; afectarea lichidității, rentabilității și solvabilității celorlalți participanți pe piață; transmiterea prin contagiune a dificultăților financiare ale unei bănci în întregul sistem (riscul sistemic).

Ținând cont de precizările teoretice anterioare, în continuare s-a realizat o analiză a *situației falimentelor bancare din România* a căror cauză principală a fost acordarea fără discernământ a creditelor, creditele neperformante depășind capitalurile proprii ale băncilor de câteva zeci de ori.

Ca urmare, într-un interval de timp relativ scurt, sistemul bancar românesc s-a confruntat cu o serie de falimente începând cu anul 1994, semnalul fiind dat de băncile Dacia Felix și Credit Bank, urmate apoi de Columna Bank, Banca Albina, Bankcoop, Bancorex, Banca Internațională a Religiiilor, Banca Romană de Scont, Banca Turco-Română și Banca de Investiții și Dezvoltare (Anexa nr.5.1.).

Având în vedere consecințele deosebit de grave pe care le produce falimentul unei bănci, atât asupra celorlalte instituții din sistem, cât și asupra întregii economii naționale, o importanță deosebită prezintă stabilirea unor *măsuri de prevenire și reducere a falimentelor în activitatea bancară*, care vizează elaborarea unor reglementări prudențiale care au drept scop asigurarea solvabilității și viabilității sistemului bancar (capitalul social minim, adecvarea capitalului) și asigurarea supravegherii bancare ce se concentrează asupra evaluării modului în care băncile își derulează activitatea (Anexa nr.5.2.).

Având în vedere Sistemul de rating bancar și de avertizare timpurie (Anexa nr.5.3.) aplicat pentru B.C.R., s-a realizat, în continuare, un studiu privind poziția de risc global pentru Banca Comercială Română prin care s-a stabilit ratingului acestei bănci (Tab. nr.5.3.).

Analiza datelor obținute evidențiază faptul că, atât în anul 2003, cât și în anul 2004, cu excepția profitabilității, toate celelalte componente cuantificabile ale Sistemului Uniform de Rating Bancar sunt de rating 1, fapt ce arată că B.C.R. are un nivel corespunzător al capitalului comparativ cu riscurile asumate de bancă, dispune de active de calitate adecvată și utilizează practici corespunzătoare de administrare a creditului, deficiențele identificate fiind minore și expunerea la risc referitoare la protecția capitalului fiind modestă, prezintă niveluri de lichiditate puternice și practici de administrare a fondurilor bine dezvoltate, având acces sigur la suficiente surse pentru constituirea de fonduri în termeni favorabili pentru nevoile de lichidități prezente și anticipate,

dispune de venituri suficiente pentru a suporta costul operațiilor, pentru a menține adecvarea capitalului și pentru a asigura calitatea activelor.

În finalul acestui capitol și al tezei, s-au stabilit *modalitățile de soluționare a falimentelor bancare* și anume: *lichidarea și restituirea depozitelor* care corespunde cel mai bine disciplinei de piață, dar nu îndeplinește cerințele de confidențialitate, stabilitate și imparțialitate; *cumpărarea activelor și asumarea responsabilității privind pasivele* care presupune ca lichidatorul să contacteze o bancă competitivă în scopul cumpărării activelor băncii falimentare și a preluării responsabilității asupra tuturor pasivelor; *transferul depozitelor asigurate* care este o formă derivată a primei metode în care depozitele asigurate și alte pasive garantate sunt transferate unei alte bănci; *asistența bancară deschisă* care asigură continuitatea și implică fie infuzie de capital, fie realizarea unei fuziuni sau a unei achiziții de către o bancă puternică.

Referitor la soluționarea falimentului în sistemul bancar românesc, s-au înregistrat două situații decizionale pozitive în care s-a optat nu pentru lichidare, ci pentru continuitate și anume: fuziunea prin absorbție dintre Banca Comercială Română și Bancorex; trecerea Băncii Agricole în proprietatea privată a băncii austriece Raiffeisen Zentralbank și salvarea acesteia de la faliment.

BIBLIOGRAFIE

1. Anghelache, C. - România 2004. Starea economică în an electoral, Editura Economică, București, 2004
2. Băcescu, M.; Băcescu, A - Macroeconomie. Bazele macroeconomiei, Editura All, București, 1993
3. Băicoianu, C.I. - Istoria politicei noastre monetare și a Băncii Naționale, Imprimeria Națională, București, 1932
4. Basno, C. ș.a. - Riscurile bancare-cerințe prudențiale, monitorizare, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1999
5. Basno, C.; Dardac, N. - Produse, costuri și performanțe bancare, Editura Economică, București, 2000
6. Basno, C. (coordonator) - Monedă, credit, bănci, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001
7. Basno, C.; Dardac, N. - Operațiuni bancare. Instrumente și tehnici de plată, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001
8. Basno, C.; Dardac, N. - Management bancar, Editura Economică, București, 2002
9. Berea, A.O. ș.a. - Strategie bancară, Editura Expert, București, 2001
10. Borza, A. - Managementul resurselor umane în context european, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999
11. Borza, A. ș.a. - Management, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2005
12. Crețoiu, G. - Economie Politică, Casa de Editură și Presă “Șansa“, București, 1995
13. Dăianu, D. ș.a. - Aspecte ale falimentului în economia românească, Institutul European din România, București, 2004
14. Dănilă, N.; Berea, A.O. - Managementul bancar. Fundamente și orientări, Editura Economică, București, 2000
15. Dănilă, N. ș.a. - Managementul lichidității bancare, Editura Economică, București, 2002
16. Dedu, V. - Gestiune și audit bancar, Editura Națională, 2001
17. Diaconescu, M. - Bănci. Sisteme de plăți. Riscuri, Editura Economică, București, 1999
18. Dima, I.C. - Managementul activității monetare și de credit, Editura “Constantin Brâncuși”, Tg.-Jiu, 1993
19. Dima, I.C. (coordonator) - Economia și gestiunea firmei, Editura Economică, București, 1999

20. Dima, I.C.; Popescu, D. - Management, Editura AGIR, București, 2000
21. Dobrotă, N. - Economie politică, Editura Economică, București, 1997
22. Epstein, B.; Ali Mirza, A. - Interpretarea și aplicarea Standardelor Internaționale de Contabilitate și Raportare Financiară, Editura BTM, București, 2005
23. Fraser, D. ș.a. - Commercial banking, management of risk, West Publishing Company, New York, 1995
24. Ghiță, P.T - Economie, Editura Economică, București, 2003
25. Hemple, G. ș.a. - Bank Management. Text and Cases, John Wiley & Sons, New York, 1996
26. Hoye, B.; Răduț, R. - Management bancar, Institutul Bancar Român, București, 1998
27. Ilescu, C. - Managementul riscului, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003
28. Ionescu, G. ș.a. - Modelarea și optimizarea deciziilor manageriale, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999
29. Ionescu, G. ș.a. - Management organizațional, Editura Tribuna Economică, București, 2001
30. Ionescu, L.C. - Băncile și operațiunile bancare, Editura Economică, București, 1997
31. Ionescu, L.C. - Economia și rolul băncilor, Editura Economică, București, 1997
32. Lopez, T. - Risk management, Editions de Banque Degroaf, Luxemburg, 1996
33. Mărăcine, V. - Decizii manageriale, Editura Economică, București, 1998
34. Murray, A. - Analiza creditului, Editura Expert, București, 1998
35. Nica, P.; Iftimescu, A. - Management: concepte și aplicații, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2003
36. Nicolescu, O. - Sistemul decizional al organizației, Editura Economică, București, 1998
37. Nicolescu, O.; Verboncu, I. - Profitul și decizia managerială, Editura Tribuna Economică, București, 1998
38. Nicolescu, O.; Verboncu, I. - Management, Ediția a III-a, Editura Economică, București, 1999
39. Nicolescu, O. - Sisteme, metode și tehnici manageriale ale organizației, Editura Economică, București, 2000
40. Nicolescu, O.; Verboncu, I. - Abordări moderne în managementul și economia organizației: vol.1 Managementul general al organizației, Editura Economică, București, 2003
41. Nițu, I. - Managementul riscului bancar, Editura Economică, București, 2000
42. Nițu, I. - Principii ale profitabilității bancare, Editura Expert, București, 2002
43. Olteanu, A. ș.a. - Management bancar. Caracteristici, strategii, studii de caz, Editura

- Dareco, București, 2003
44. Oprean, C. - Managementul strategic, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2002
 45. Pinte, A.;
Ruscanu, G. - Băncile în economia românească, Editura Economică, București, 1995
 46. Popescu, D. - Economie politică, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2000
 47. Rotaru, C. - Sistemul bancar românesc și integrarea europeană, Editura Expert, București, 2000
 48. Rotaru, C. - Managementul performanței bancare, Editura Expert, București, 2001
 49. Roxin, L. - Gestiunea riscurilor bancare, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997
 50. Slăvoiu, V. - Banca centrală și sistemele de plăți de interes național, Editura Enciclopedică, București, 1998
 51. Stiglitz, J. - Bankruptcy Laws: Basic Economic Principles, Washington, 2003
 52. Stoica, M. - Management bancar, Editura Economică, București, 1999
 53. Stoica, M. - Gestiune bancară, Editura Lumina Lex, București, 2002
 54. Verboncu, I.;
Popa, I. - Diagnosticarea firmei. Teorie și aplicație, Editura Tehnică, București, 2001
 55. * * * - Legea nr.58/1998 privind activitatea bancară, republicată, M.Of. nr.78/24.01.2005
 56. * * * - Legea nr.312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, M.Of. nr.582 /30.06.2004
 57. * * * - Legea 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, M.Of. nr.904/12.12.2002
 58. * * * - O.G. nr.10/2004 privind falimentul instituțiilor de credit, M.Of. nr.84/30.01.2004
 59. * * * - Revista Tribuna Economică, 1998-2006
 60. * * * - Revista Finanțe. Bănci. Asigurări, 1998-2006
 61. * * * - Revista Finanțe. Credit. Contabilitate, 1998-2006
 62. * * * - Anuarul statistic al României, 2000-2004
 63. * * * - Banca Națională a României - Rapoarte anuale, Buletine lunare, trimestriale, 2000-2006
 64. * * * - Banca Națională a României - ordine, norme, regulamente, 1998-2006

- 65. * * * - Studiu B.N.R. - Direcția Supraveghere din B.N.R. - Sistemul de rating bancar și de avertizare timpurie - CAMPL
- 66. * * * - Banca Comercială Română - Rapoarte anuale, Revista băncii, Comunicate de presă, 2003-2005
- 67. * * * - Raportul Periodic asupra progreselor înregistrate de România în vederea aderării la UE, Comisia Comunităților Europene, Bruxelles, 6.10.2004, SEC(2004) 1200
- 68. * * * - B.E.R.D. - Report on the results of the assessment of the insolvency laws of countries in transition, Londra, 2003
- 69. * * * - Banca Mondială - Doing Business in 2004: Understanding Regulation, Washington, 2004